

بررسی شیوع بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان در بین پرندگان وحشی تالاب میقان

گزارش ماموریت به استان مرکزی (تالاب میقان)

s.zanjani

آذر ماه ۱۳۹۵

به نام خدا

با توجه به گزارش اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی در خصوص شیوع بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان در بین پرندگان وحشی تالاب میقان ، پس از انجام هماهنگی های لازم با اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی در روز یکشنبه مورخ ۹۵/۹/۲۸ لغایت دوشنبه مورخ ۹۵/۹/۲۹ به منظور بررسی وضعیت پرندگان وحشی مهاجر در تالاب میقان با خودرو سازمان به استان مرکزی عزیمت گردید.

**محل ماموریت:** استان مرکزی، اراک و تالاب میقان

**افراد شرکت کننده در ماموریت:** حمید امینی (معاون دفتر حیات وحش و آبزیان آبهای داخلی) - سیامک مسعودی (رییس گروه بیماریها)

**موضوع ماموریت:** بازدید از تالاب میقان با توجه به تلف شدن پرندگان مهاجر به علت شیوع بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان

### **مشخصات و اهمیت تالاب میقان:**

تالاب میقان در در دشت فراهان در استان مرکزی، و در حومه شمال شرقی اراک و جنوب غربی داوود آباد و روستای میقان واقع شده و مساحت آن در حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ کیلومتر مربع متغیر است و حدود ۱۶۵۵ متر از سطح دریا ارتفاع دارد و آب دریاچه شور است. آب دریاچه از محل روان آبهای سطحی و نزولات جوی، رودخانه های اطراف و پساب تصفیه فاضلاب اراک تامین میگردد. دریاچه از لحاظ آب و هوایی دارای پاییز معتدل است همین ویژگی سبب شده که در پاییز و اوایل زمستان زیستگاه پرندگان به ویژه پرندگان مهاجر از مناطق شمال ایران و مناطق سردسیری باشد و با ورود سرما و سیستمهای سرد و پرفشار، سطح دریاچه یخ می بندد و در پاره ای اوقات پوشیده از برف می گردد.

برخی گونه های جانوری نظیر شغال و روباه و پرندگانی چون انواع عقاب و سارگپه و حتی سگهای بی سرپرست در اطراف تالاب و پرندگانی نظیر درنا، مرغابی سانان، فلامینگو ها، کاکایی ها و خروس کولی و پرندگان کنار آبی از جمله آبچلیک پاسرخ و آبچلیک آوازخوان در تالاب مشاهده می شوند. این تالاب توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی به منطقه شکار ممنوع تبدیل شده است. تالاب میقان اراک با ویژگی منحصر به فرد و جالب خود که در یک محیط کویری قرار گرفته است سالانه پذیرای بیش از ۱۲ هزار قطعه درنای خاکستری و سایر پرندگان آبی مهاجر از سیبری است. به علت شوری آب، گنبدها و طبقات نمکی در برخی نقاط تالاب شکل می گیرد. این طبقات و لایه های نمکی تمامی سطح دریاچه را پوشانده است و از فاصله دور سفید و برفی جلوه می کند. همچنین این تالاب دارای بزرگترین منبع سولفات سدیم در کشور است که شرکت املاح معدنی ایران مجوز برداشت از معادن این تالاب را اخذ کرده که متأسفانه فعالیت شرکت مذکور با جابجایی سطح وسیعی از بستر تالاب موجب تغییراتی در اکوسیستم تالاب شده است.

تالاب از نظر گردشگری، یکی از مراکز مهم طبیعت گردی و پرندنگری کشور بویژه استان مرکزی می باشد بدین منظور برج دیده بانی به ارتفاع ۳۲ متر در مجاورت تالاب احداث شده که مکان مناسبی برای پرندنگری محسوب می گردد. ضمناً به دلیل تجمع درناهای خاکستری در تالاب میقان روز ۱۵ آبان روز درنا نامگذاری شده است.



## بازدید از تالاب میقان

بعد از ظهر روز یکشنبه مورخ ۹۵/۹/۲۸ در معیت آقای مهندس کلاته معاون محترم فنی اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی و آقای جودکی رئیس محترم یگان حفاظت اداره کل از تالاب و محل امحاء بهداشتی لاشه های پرندگان مهاجر بازدید بعمل آمد. امحاء بهداشتی لاشه پرندگان برابر دستورالعمل مربوطه در حال انجام بود. با توجه به وسعت تالاب، ورودت هوا و شرایط خاص زمینهای تالابی تردد به سختی صورت می گرفت لذا امکان پایش سطح تالاب به سختی صورت می گیرد و کمبود نیرو نیز مزید بر علت می باشد. بدین منظور از نیروهای داوطلب وابسته به سمنهای زیست محیطی برای پایش تالاب و جستجوی لاشه پرندگان و جمع آوری آنها با مدیریت پرسنل محترم اداره کل استفاده شده است. نیروها به همراه محیط بانان با تجهیزات کامل حفاظت فردی از جمله دستکش، لباس یکبار مصرف یکسره، عینک و... در گروههای ۲ نفره فعالیت می نمودند. در شامگاه روز یکشنبه طی جلسه ای با حضور جناب آقای مهندس ابراهیمی کارنامی مدیر کل محترم و جناب آقای مهندس میرزایی معاون محترم حفاظت محیط زیست استان کلیه اقدامات بعمل آمده و بعضی از پیشنهادات مطرح شده و همچنین راهکارهای بهینه کنترل و مقابله با بیماری در تالاب مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت.

در روز دوشنبه مورخ ۹۵/۹/۲۹ نیز مجدداً از برخی قسمتهای تالاب و حاشیه آن و جاده خاکی که در وسط تالاب توسط شرکت املاح معدنی مستقر در محل با استفاده از باطله ها احداث شده با همراهی خانم مهندس موسوی رئیس محترم اداره حیات وحش اداره کل و آقای جودکی بازدید بعمل آمد. سطح دریاچه در بسیاری قسمتها یخزده بود. در این بازدید تعداد ۴ قطعه لاشه پرند و وحشی البته فاقد سر مربوط به غاز خاکستری، درنا و فلامینگو نیز کشف و امحاء گردید همچنین تعدادی سنگ مشاهده شد که

مسلمانان از این لاشه ها تغذیه می کنند و می توانند باعث گسترش آلودگی به سایر مناطق شوند. جاده ای که بر روی تالاب احداث شده از نخاله ها و باقیمانده خاک تالاب می باشد که مواد معدنی آن استحصال گردیده و این جاده تالاب را به دو بخش تقسیم نموده و با وجود تعبیه تعدادی لوله در زیر جاده، متأسفانه موجب خشک شدن بخشی از تالاب گردیده که ضرورت تجدید نظر واحداث پل در این بخش از تالاب وجود دارد تا پیوستگی تالاب محفوظ بماند.



در زمان بازدید از تالاب، افراد داوطلب با همراهی محیط بانان پس از واکسیناسیون بر علیه بیماری آنفلوآنزا در شبکه بهداشت و مصرف قرص ضد ویروس آنفلوآنزا و کسب آمادگی با پوشش کامل وارد منطقه شدند. برای حمل لاشه ها به اجبار از تیوپ خودرو استفاده می کردند تا امکان جابجایی آنها بر روی زمینهای یخزده تالابی هر چند به سختی، میسر شود.

تا روز جمعه مورخ ۹۵/۱۰/۳ تعداد ۹۴۹ قطعه لاشه پرنده مهاجر توسط نیروها کشف و امحاء شدند ولی به علت باتلاقی بودن و عمق کم حاشیه و یخزدگی سطح تالاب امکان تردد و حمل لاشه ها در بعضی نقاط وجود ندارد لذا در صورت تامین وسیله ای همچون هاورکرافت امکان پایش گسترده تر منطقه و جمع آوری لاشه ها میسرتر خواهد گردید.



اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی با توجه به شیوع بیماری آنفلوانزا بnrهایی را در روستاهای اطراف تالاب و جاده های منتهی به تالاب نصب نموده و بدین وسیله نسبت به اطلاع رسانی موضوع، درخواست عدم تردد افراد در محدوده تالاب و در مجاورت آن و همچنین درخواست اطلاع رسانی به محیط زیست و دامپزشکی استان از طریق سامانه های ۱۵۴۰ و ۱۵۱۲ در صورت مشاهده هر گونه لاشه پرنده اقدام نموده است. ضمناً در بعضی از روستاها تاکنون در تعدادی از واحدهای مرغداری بیماری آنفلوانزا مشاهده و کلیه طیور اهلی با مدیریت سازمان دامپزشکی استان معدوم شده است.

#### نتیجه:

با عنایت به بررسی و مشاهدات صورت گرفته، اقدامات پیشگیرانه توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان با همکاری سایر دستگاههای اجرایی در حال انجام است ولی با توجه به برودت هوا، وسعت منطقه و شرایط خاص زمینهای تالاب و تعداد نیروها، امکانات و اعتباراتی که در اختیار اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی قرار دارد تکافوی اجرایی کردن برنامه ها و عملیات مربوط به پیشگیری از شیوع و گسترش بیماری را ننموده، بویژه با توجه به اینکه نیروهای اجرایی و محیط بانان در خط مقدم مبارزه و کنترل بیماری آنفلوانزای فوق حاد پرندگان می باشند، لذا ضروری است پشتیبانی کامل از آنها تا برطرف شدن مخاطره بیماری صورت گیرد.

#### پیشنهادات:

- ۱- تامین امکانات و اعتبارات مورد نیاز اداره کل حفاظت محیط زیست استان مرکزی
- ۲- افزایش پایش در حاشیه و داخل تالاب باهدف الویت جمع آوری لاشه پرندگان بمنظور ممانعت از شیوع و گسترش بیماری به مناطق اطراف (با توجه به تردد سگ سانان وحشی در اطراف تالاب)
- ۳- اعلام قرنطینه کامل منطقه تالاب میقان با پشتیبانی و همکاری نیروهای امنیتی استان

۴- پیگیری در خصوص نمونه برداری دوره ای از لاشه پرندگان تلف شده در منطقه و انجام آزمایشات مورد نظر توسط دامپزشکی استان با همکاری پرسنل محیط زیست

۵- تهیه و تامین یک دستگاه هاورکرافت برای پایش تالاب و جمع آوری لاشه ها از طرق ممکن

۶- تفکیک لاشه پرندگان از نظرنوع پرنده و جمع آوری اطلاعات مربوطه

۷- استفاده از پهباد برای پایش و بررسی تالاب بخصوص نقاط دوردست تالاب

۸- پیگیری ضرورت انجام اقدامات بهداشتی، قرنطینه ای و امنیت زیستی توسط واحدهای مرغداری در روستاهای حاشیه تالاب و سایر مناطق استان توسط دامپزشکی استان

۹- تجدید نظر در مورد فعالیت شرکت املاح معدنی با توجه به مسایل زیست محیطی و پیگیری بازگرداندن خاکهای برداشت شده به محل برداشت

۱۰- نصب پل برای جاده موجود در وسط تالاب به جای لوله های سیمانی

تشکر و قدردانی:

در پایان از مساعدت آقای مهندس ابراهیمی کارنامی مدیر کل محترم و آقای مهندس میرزایی معاون محترم حفاظت محیط زیست استان و همراهی آقای مهندس کلاته معاون محترم فنی و سرکارخانم مهندس موسوی رئیس محترم اداره حیات وحش استان تشکر می گردد همچنین از زحمات آقای جودکی رئیس محترم یگان و سایر همکاران و محیط بانان که در جهت پیشگیری و کنترل بیماریهای حیات وحش و حفظ تنوع زیستی استان تلاش می کنند نیز قدردانی می گردد.

سیامک مسعودی

حمید امینی

رییس گروه بیماریها

معاون دفتر حیات وحش و آبریان آبهای داخلی